

[Ministeren for offentlige arbejder.]

fordi man finder, at de fordele, som herved kan opnås i relation til kontrol med indvindingen m. m., må tillægges meget betydelig vægt.

Muligheden for at kunne give enerets-tilladelser vil især være aktuel med hensyn til udnyttelsen af de materialer, der er stærk efterspørgsel efter, og som der er risiko for at der bliver knaphed på, uden at der inden for landets grænser kan findes egnede erstatningsmaterialer. Dette gælder først og fremmest småsten, grus og singles, men i hvilket nærmere omfang det vil være hensigtsmæssigt at give enerestilladelse til optagning af sømaterialer fremfor almindelige tilladelser, kan ikke på forhånd afgøres.

Den forestående ordning — at der skal være mulighed for at udstede tilladelserne til optagning af sømaterialer som enerestilladelser — bør også gælde for det danske sokkelområde, og forslag til de hertil nødvendige ændringer i loven om kontinental-soklen fremsættes derfor samtidig af justitsministeren.

Med hensyn til de nærmere enkeltheder i lovforslaget skal jeg tillade mig at henvise til de ret fyldige bemærkninger, som ledsager lovforslaget.

Jeg skal fremhæve, at lovforslaget, hvor det drejer sig om udnyttelse af forekomster på landjorden, ikke umiddelbart tilsigter at berøre igangværende eller nærmere planlagt råstofindvinding, idet sådan indvinding efter bestemmelserne i § 5 uden videre vil kunne fortsættes, henholdsvis igangsættes, forudsat at indvindingen er lovlig eller særlig tilladelse er meddelt i henhold til de forskellige i dag gældende lovbestemmelser. Der skal dog finde en registrering sted — i det omfang dette ikke allerede er sket, som det eksempelvis er tilfældet med hensyn til særlig tilladelse af råstofindvinding på landbrugsjord — og der skal kunne stilles visse almindelige vilkår for indvindingsvirksomheder, ligesom der er foreslået hjemmel til i givet fald helt eller delvis at forbyde indvindingen.

Lovforslaget har været forelagt EF-kommissionen.

Med disse bemærkninger skal jeg hermed anbefale lovforslaget til hurtig og velvillig behandling.

Første næstformand (Grete Hækkerup): Uden for dagsordenen giver jeg ordet til boligministeren, for at han kan fremsætte de tre for hans vedkommende anmeldte lovforslag.

Boligministeren (Helge Nielsen): På regeringens vegne tillader jeg mig at fremsætte forslag til lov om erhvervelse af fast ejendom til fritidsformål, forslag til lov om sommerhuse og camping m. v. og forslag til lov om ændring af lov om by- og landzoner.

Den planlægningslovgivning, vi har i dag, giver i det store og hele det offentlige gode muligheder for at regulere anvendelsen af landets areal. Der kan i vidt omfang fastlægges rammer for, hvad et givet areal må benyttes til. F. eks. må sommerhuse ikke opføres hvor som helst i det åbne land, men kun inden for de sommerhusområder, der er fastslået af de planlæggende myndigheder.

Alligevel er de gældende bestemmelser i nogle henseender utilstrækkelige. Regeringen forbereder en generel reform af planlægningslovgivningen, men lægger vægt på, at der allerede nu gennemføres en lovgivning til beskyttelse særlig af de rekreative områder.

De eksisterende sommerhusområder vil kunne dække det indenlandske behov for sommerhusgrunde i adskillige år, og det er hensigten at fortsætte udbygningen af disse områder.

Med de lovforslag, der her fremsættes, ønsker regeringen imidlertid at skabe grundlaget også for en aktiv rekreativ politik med et bredere socialt sigte. Det er et centralt led i denne politik, at det offentlige ved arealerhvervelser i de rekreative områder, der jo er andet og mere end sommerhusområder, kan skabe rammer for andre former for fritids- og friluftsliv.

Forslaget til lov om erhvervelse af fast ejendom til fritidsformål betyder, at det offentlige ved ejendoms erhvervelser kan medvirke til fremskaffelse af arealer til feriecentre, campingpladser og lignende alternativer til den traditionelle form for sommerhuse. Man kan gennem jorderhvervelser sikre ikke alene strandene, men også baglandet til brug for publikum. Endvidere kan man friholde de mest værdifulde landskaber fuldstændig for bebyggelse.

Den bedste beskyttelse mod, at de om-

[Boligministeren.]

handlede arealer opkøbes i spekulationsøjemed, opnås gennem offentlige erhvervelser. Der er et betydeligt behov for arealer til feriecentre, kolonihaver, campingpladser osv., og det er tanken, at de arealer, der erhverves af det offentlige, og som ikke skal friholdes for bebyggelse, almindeligvis bør stilles til rådighed for almennyttige foretagender. Herved opnås både en større social bredde i den rekreative politik og en øget udnyttelsesgrad af de rekreative områder, idet feriecentre o. lign. gør det muligt for mange familier successivt at få ferieophold i det samme sommerhus. Arealforbruget pr. familie vil herved blive langt mindre end ved den traditionelle sommerhusbebyggelse.

Med denne politik tilsigtes det ikke at lægge hindringer i vejen for den enkeltes køb af et sommerhus, men at skabe alternativer til den sædvanlige form for fritidsbosætning. Det er ifølge lovforslaget tanken, at staten først og fremmest skal erhverve de egnede ejendomme ved køb i det frie marked. Erhvervelserne må finde sted i overensstemmelse med den løbende planlægning, og både landbrugsministeriet, kulturministeriet og boligministeriet skal derfor medvirke ved lovens administration.

Der påregnes over en halv snes år stillet omkring 100 mill. kr. årlig til rådighed til jorderhvervelse i henhold til loven. Beløbet skal da også kunne anvendes til udlån til kommuner, amtskommuner eller almennyttige foretagender til deres jorderhvervelse. Den jord, der kan sikres herigennem, skal efter lovtorslaget være af betydning for fremme af befolkningens rekreative interesser. Der sigtes ikke alene til arealer til feriecentre, campingpladser og de såkaldte fjernkolonihaver, men også til arealer i de kommende naturparkeres kerneområder og til andre arealer, som kan ventes udsat for et efterspørgselspres fra privat side på grund af deres rekreative værdi.

Selv om frie køb antagelig vil muliggøre, at det offentlige hen ad vejen kan erhverve de strategisk velbeliggende ejendomme i de pågældende områder, har regeringen alligevel anset det for nødvendigt at supplere de frie køb med en forkøbsret og en ekspropriationsadgang. Efter lovforslaget kan der pålægges forkøbsret for staten på nærmere udpegede ejendomme i landzone eller i

sommerhusområde. Det offentlige bør have mulighed for at erhverve arealer, der er særlig egnede til rekreativ udnyttelse, også i de tilfælde, hvor der fra anden side vises interesse for køb af de pågældende arealer.

Som det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, sigtes der på enkelte ejendomme eller på samtlige ejendomme i et vist mindre område. I tilknytning til den løbende planlægning vil de ejendomme, som har ganske særlig interesse, blive pålagt en forkøbsret for staten, og når ejeren vil sælge ejendommen, har staten ret til at overtage den på de vilkår, ejeren har kunnet opnå ved salg til anden side. Først på dette tidspunkt skal staten tage stilling til, om man vil udnytte sin forkøbsret og overtage ejendommen. Efter lovforslaget skal forkøbsretten ikke kunne gøres gældende ved familieoverdragelser og arveerhvervelser.

Regeringen har overvejet, om forkøbsretten burde være helt generel og omfatte alle ejendomme inden for større interesseområder, der kunne angives i loven. Men en helt generel forkøbsret ville være administrativt uhyre belastende, og hverken administrationsudgifterne eller det besvær, man påfører de private, vil stå i rimeligt forhold til det samfundsmæssige udbytte. Det er heller ikke muligt på rimelig måde at fastlægge særlige interesseområder ved hjælp af generelle kriterier i lovtæksten. Man har derfor valgt den foreslåede ordning med konkrete og punktvis pålæg af forkøbsret.

Lovforslaget indeholder også en bestemmelse, hvorefter en ejendom kan eksproprieres, når det er af væsentlig betydning at råde over ejendommen for at sikre gennemførelsen af en iværksat planlægning til fremme af befolkningens rekreative interesser. Ekspropriation knyttes således til en igangværende planlægning og svarer derved for så vidt til andre ekspropriationsbestemmelser i planlægningslovgivningen. Ekspropriationsbestemmelsen vil sikre, at det offentlige kan få rådighed over en ejendom eller et areal, som det i det konkrete tilfælde er af væsentlig betydning for lovens formål at råde over, men som ejeren ikke udbyder til salg. Men det skal understreges, at adgangen til ekspropriation kun tænkes udnyttet med betydelig tilbageholdenhed.

Forslaget til lov om sommerhuse og camping m. v. svarer til den forrige regering

[Boligministeren.]

forslag, for så vidt som der efter forslaget kræves tilladelse fra boligministeriet til udleje eller fremleje af sommerhuse, når denne udlejningsvirksomhed er erhvervsmæssig, samt i alle tilfælde, hvor udlejningen foretages af et selskab, en forening el. lign. Den enkelte sommerhusejers udleje af sit hus vil normalt ikke blive betragtet som erhvervsmæssig og derfor ikke kræve tilladelse.

Endvidere kræves der efter forslaget tilladelse såvel til ikke-erhvervsmæssig udleje af sommerbeboelse på længere tid end et år som til udleje til camping, når der enten er tale om erhvervsmæssig udlejning, eller når campingen varer længere end en normal ferie. Den sidstnævnte udvidelse angående camping skyldes navnlig, at man ved stationær anbringelse af campingvogne på en campingplads gennem hele sommerhalvåret reelt vil etablere et sommerhusområde. Lovforslaget indeholder tillige en hjemmel for boligministeren til at give nærmere forskrifter om campingpladsers indretning og benyttelse.

I lovforslaget findes endvidere to andre sæt regler, som ikke var optaget i den forrige regerings forslag. Det ene sæt bestemmelser gør det muligt at påbyde ejeren af fast ejendom på mindst 1 ha i et udlagt sommerhusområde, at han inden 2 år skal udnytte ejendommen i overensstemmelse med formålet med fastlæggelsen af det pågældende sommerhusområde. Disse bestemmelser tilsigter at imødegå den situation, at en person køber ubebygget jord i et sommerhusområde og ligger med jorden i en årrække i forventning om senere prisstigning. Arealgrænsen 1 ha, altså 10.000 m², betyder, at der ikke kan gives et sådant udnyttelsespåbud til køberen af en almindelig sommerhusgrund, som først vil opføre et sommerhus ad åre, når han har betalt grunden ud og økonomisk kan magte huset.

Det andet nye sæt af bestemmelser hindrer, at selskaber, foreninger, institutioner o. lign. erhverver fast ejendom til rekreative formål, herunder altså en sommerhusgrund, medmindre der opnås tilladelse fra boligministeriet. Med disse bestemmelser skulle der være sat en stopper for det misbrug, der består i oprettelse af et aktieselskab alene med henblik på erhvervelse af et enkelt

sommerhus og med dette ene formål at sløre ejerforholdet.

Endelig foreslås der en enkelt ændring af by- og landzonenloven. Efter den gældende lov kan overførsel af arealer fra landzone til sommerhusområde kun ske i kraft af en planlægning, der er besluttet af kommunalbestyrelsen og godkendt af boligministeriet, men i landzonen kan konkrete tilladelser til udstykning, bebyggelse og ændret arealanvendelse gives af de lokale zonelovmyndigheder. Beskyttelsen af de rekreative områder vil imidlertid kun blive effektiv, hvis loven administreres ensartet over hele landet. Lovforslaget har derfor det hovedindhold, at boligministeren får mulighed for at give nærmere direktiver for de lokale myndigheders administration af landzonebestemmelserne og i øvrigt i særlige tilfælde at overtage afgørelsen i en sag, der verserer for de lokale zonelovmyndigheder. Den foreslåede ændring vil i øvrigt imødekomme et praktisk hensyn, der allerede nu har vist sig under lovens administration.

Jeg vil gerne til slut tilføje, at regeringen lægger vægt på, at der opnås den bredest mulige enighed om forslagernes principper, idet gennemførelsen af disse tre lovforslag sammen med forslaget til lov om udnyttelse af sten, grus og andre naturforekomster i jorden og på søterritoriet er af væsentligste betydning også i relation til Danmarks eventuelle tilslutning til fællesmarkedet.

Idet jeg i øvrigt tillader mig at henvise til bemærkningerne til de enkelte lovforslag, skal jeg indstille lovforslagene til det høje tings velvillige behandling.

Første næstformand (Grete Hækkerup):
Eksemplarer af de nu fremsatte lovforslag vil blive omdelt.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål til ministre.

Af *Skovmand* til handelsministeren:

„Vil ministeren arbejde for en standsning af olieselskabernes lån med leveringsbinding?“

Skriftlig begrundelse:

Store olieselskaber har gennem længere tid givet lån til grundkøb på betingelse af,

[Skovmand.]

at boligerne i en årrække udelukkende anvender olie fra de pågældende selskaber. Denne praksis svækker konkurrencen og gør olien dyrere for forbrugeren. Det er derfor en praksis, der snarest bør bringes til op-hør.

På foranledning af et spørgsmål fra mig den 29. april 1970 oplyste den daværende handelsminister, at monopoltilsynet havde taget sagen op til undersøgelse og ville se på mulighederne for gennem monopolloven at skride ind over for olieselskaberne.

Jeg går ud fra, at der nu må foreligge et resultat af disse undersøgelser, så ministeren har et grundlag for videre handling i sagen.

Handelsministeren (Erling Jensen): Det spørgsmål, som hr. Skovmand her nu atter — og i øvrigt helt forståeligt — rejser, har været offentligt omtalt i den senere tid. Jeg deler til fulde hr. Skovmands opfattelse, at der her foreligger forhold, som trænger til en nærmere undersøgelse, og jeg har holdt mig løbende orienteret om det undersøgelsesarbejde, som på min forgængers foranledning blev sat i gang i monopoltilsynet.

Monopoltilsynet har oplyst mig om, at det under undersøgelsesarbejdet har vist sig, at leveringsbindinger ikke blot anvendes af de store oliekoncerner, men også af mindre oliefirmaer og endvidere af private bygherrer. Det har yderligere vist sig, at bindingerne tilvejebringes ikke alene i forbindelse med lån til grundkøb, men også på mange andre måder, f. eks. ved kaution, ved salg af jord og ejendomme, ved direkte deltagelse i byggeri, ved opførelse af varmecentraler og ved udlån af olietanke m. v. Ved udstykninger kan spørgsmålet også have forbindelse til de kommunale forvaltninger:

Efter disse foreløbige undersøgelser har sagen således endog mange aspekter. Det foreløbige resultat af undersøgelserne har været drøftet på et møde i monopolrådets forretningsudvalg i begyndelsen af januar i år. Undersøgelserne vil nu blive tilendebragt hurtigst muligt med henblik på forelæggelse

for monopolrådet, som herefter vil tage stilling til spørgsmålet om urimeligheden af de anvendte leveringsbindinger og om eventuelle indgreb. Monopollovens § 11 foreskriver, at der som led i denne procedure skal forhandles med olieselskaberne og med andre, som benytter denne praksis. Tilsynet vil også søge kontakt med de forbrugergrupper, som berøres af bindingerne, og med de virksomheder, der måtte være generet i deres erhvervsudøvelse af leveringsbindingerne. Undersøgelsesarbejdet påregnes afsluttet først på foråret, således at monopolrådet senere på foråret kan tage stilling til den videre fremgangsmåde i sagen. Jeg regner i alle tilfælde med inden folketingsårets slutning at kunne give en nærmere orientering om problemerne.

Jeg finder som sagt, at det er en sag med ganske mange aspekter, og som det fremgår af det, jeg allerede har sagt, rummer den problemer, som har relation ikke alene til nogle af de store olieselskabers afsætningspolitik, idet også bygherrer, udstykningsinteresser og kommuner kommer ind i billedet. Selv hvor monopolloven ikke dækker hele dette felt, vil monopoltilsynet belyse alle disse problemer på en bred basis, og jeg finder det derfor rigtigt at afvente resultatet af denne undersøgelse, inden der tages stilling til betimeligheden og karakteren af eventuelle indgreb på området.

Skovmand: Jeg vil gerne takke ministeren for de oplysninger, han her er fremkommet med. Jeg er klar over, at det er en sag, som er meget kompliceret, selv om jeg faktisk må sige, det overrasker mig, at den går videre end lige netop i oliebranchen, på den måde, som ministeren omtaler. Jeg er glad for, at det ser ud til, at dette komplicerede undersøgelsesarbejde kan afsluttes så hurtigt, som ministeren gav forhåbninger om; og jeg er fuldstændig enig med ministeren i, at vi må have sagen fuldt belyst, inden der kan blive foretaget yderligere indgreb i sagen. Jeg takker for svaret.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Nathalie Lind* til finansministeren:

„Vil ministeren drage omsorg for, at § 2, nr. 16, i finansministeriets bekendtgørelse af 30. september 1971 om lov om særlig indkomst m. v. ændres således, at en kvinde, der får f. eks. Tagea Brandts legat, der ydes til danske kvinder for særlig fremragende indsats, fremtidig selv beskattes af legatet?“

Skriftlig begrundelse.

Ifølge skattedepartementets cirkulære af 15. oktober 1969, pkt. 2, skal de former for særlig indkomst, der ikke er henført til særskilt beskatning hos hustruen, som hidtil beskattes hos manden. Dette er også en følge af reglerne i kildeskattelovens § 4, stk. 2, hvorefter gifte kvinder alene beskattes særskilt af indkomst ved selvstændig virksomhed, indkomst ved arbejde for fremmede m. v. Bekendtgørelsen af 30. september 1971 opregner 16 eksempler på indtægtsarter, hvoraf der skal svares særlig indkomstskat. I cirkulære af 15. oktober 1969, pkt. 2, er det herefter opregnet, hvilke af disse indtægter manden henholdsvis hustruen skal svare særlig indkomstskat af. Delingen er stort set en logisk følge af, at man ikke fuldstændig har ophævet sambeskatningen.

På ét punkt — pkt. 16 i bekendtgørelsen af 30. september 1971 — svigter logikken imidlertid.

Pkt. 16 omhandler gaver og legatbeløb, der er ydet én gang for alle af offentlige midler, legater, kulturelle fonds m. v., når gaven eller legatet udelukkende har karakter af en anerkendelse af modtagerens fortjeneste. I dette tilfælde kan jeg ikke se nogen begrundelse for at henføre indtægten til beskatning hos manden. Forudsætningen for, at en sådan gave — eller legatbeløb — kan blive beskattet som særlig indkomst, er, at det udelukkende har karakter af en anerkendelse af modtagerens fortjenester. Det er dog hustruens egen og ikke mandens fortjeneste, man anerkender ved ydelsen af legatet.

Finansministeren (*Grünbaum*): Ja, jeg er i den lykkelige situation — for mig selv i hvert fald, forhåbentlig også for spørgeren — at jeg kan give et positivt svar på det stillede spørgsmål. Jeg tror, fru Nathalie

Lind og jeg er helt enige om, at det for kvinderne var et meget betydeligt fremskridt, der skete, da vi gennemførte kildeskatten med dens regler om en særskilt beskatning af hustruindkomsten. Det betød jo i realiteten en selvstændig beskatning for det helt overvejende antal kvinder her i landet og altså også for den helt overvejende del af de samlede kvindeindtægter her i landet. Men det er da rigtigt, at der stadig er en vis begrænsning i denne selvstændighed.

Ved den afgrænsning, der blev foretaget af de indtægtsarter, der beskattes særskilt hos hustruen, har man hidtil haft som hovedregel, at man kun medtager indtægt ved selvstændig erhvervsvirksomhed, ved lønnet arbejde samt indtægter, der træder i stedet for sådanne arbejdsindtægter, bl. a. f. eks. en pension, der har karakter af en arbejds-pension, som arbejdsgiveren har ydet bidrag til. Det har jo været hovedsynspunktet; de egentlige indtægter for den udearbejdende kvinde er med i den selvstændige beskatning, hvad enten hun har sin egen virksomhed eller hun arbejder ude som lønmodtager, altså også en række indtægtsarter som dem, jeg har nævnt, arbejds-pension, arbejdsløshedsunderstøttelse og andet, men alt sammen i forbindelse med selve arbejdsindtægten.

De i spørgsmålet omhandlede hædersgaver m. v. kan vel ikke siges at falde ind under dette område, men jeg synes, at det må medgives, at de ofte kan have en vis forbindelse med den pågældende kvindes erhverv, sådan som det også er fremført af spørgeren, og at der derfor kan være en vis rimelighed i at tage dem med under hustruens egen særskilte indkomst. Nogen særlig stor skattemæssig betydning vil det jo ikke få, det er mere et principielt spørgsmål, for det er jo beskatning efter særlig indkomst, der er tale om, og særlig indkomst beskattes med en fast procent; det er altså ligegyldigt, om det er hos manden eller hos hustruen, beskatningen finder sted, men jeg vil gerne tage en lovændring som den af fru Nathalie Lind ønskede op til en meget velvillig overvejelse.

I øvrigt kan jeg oplyse, at jeg lige efter nytår har bedt skattedepartementet overveje — og det har jeg også sagt i en udtalelse i radioen — om det ikke skulle være muligt nu at gå noget videre med den sær-

[Finansministeren.]

skilte beskatning. Jeg tror nemlig, det er muligt, og det arbejder man altså med i finansministeriet. Det vil altså sige, at vi skal prøve på, om vi kan komme væk fra den definition, vi har haft på de indtægtsarter, der skulle under særskilt beskatning, og i højere grad se på, om de indtægter, der er tale om, er sådanne, som kun kan være hustruens indtægter, og hvor der altså ikke kan være tale om nogen som helst former for manipulation med disse indtægter. Det har vi taget op, og jeg regner med om en vis tid at kunne komme med forslag til folketinget.

Nathalie Lind: Ja, jeg kan da takke finansministeren for det jo helt igennem positive svar på det konkrete spørgsmål, jeg havde stillet. Når man nu kunne læse i avisen i dag, at den næste spørger, fru Lis Møller, i går har fået en betydningsfuld anerkendelse, har fået halvdelen af en stor pris, og hendes mand, den tidligere finansminister, har fået den anden halvdel, så ville det da glæde mig meget, om det kunne blive sådan, at fru Lis Møller fik lov til selv at blive særskilt beskattet. Selv om det er med samme procent, bevares, det ved jeg, tror jeg alligevel, det vil være yderligere tilfredsstillende, at den indsats, man har ydet, og som man bliver belønnet for, bliver man også selv beskattet af.

Men jeg lyttede med ikke mindre interesse til det, finansministeren sagde om, at skattedepartementet ville gå i gang med at overveje mulighederne for at gå videre med den særskilte beskatning. Jeg tror, finansministeren og jeg ud fra en fælles fortid ved, hvilken interesse jeg nærer for disse ting, og jeg vil med megen iver afvente, at der kunne komme et reelt forslag til ophævelse af sambeskatningen, for forholdet er jo i dag det, at vi kun har udtaget visse indtægter til særskilt beskatning hos hustruen, men i øvrigt fastholdt den fælles beskatning; det afventer jeg at høre nærmere om.

Finansministeren (Grünbaum): Jeg tror ikke, der er så megen forskel på fru Nathalie Linds og min opfattelse omkring disse spørgsmål, men jeg vil lige sige, at det er lidt forkert — eller det kan misforstås, for

fru Nathalie Lind kender jo tingene — når man siger, at det kun er visse indtægter, vi har taget med under særskilt beskatning. Realiteten er jo, at for den normale hustruindkomst, altså indtægten for den hustru, der arbejder ude i erhvervslivet, er det hele med under særskilt beskatning, og for den hustru, der har sin egen virksomhed, er det hele med under særskilt beskatning, så vi må vel kunne være enige om, at det, vi i fællesskab i sin tid gennemførte, og hvor også den regering, der kom efter vores, i sin tid udviklede dette, er et meget, meget stort fremskridt i retning af den selvstændige beskatning. Men der er altså visse punkter tilbage. Jeg tror ikke, vi kan komme så langt i denne omgang, at vi kan sige, at nu giver vi 100 pct. selvstændig beskatning, for der er stadig væk problemer med eventuel flytning af formueindtægter, som vi er betænkelige over for, og som man også har været betænkelig over for i andre lande.

Men der er en række andre indtægter som dem, jeg nævnte i mit første indlæg, og her mener jeg virkelig, at man godt kunne gå et temmelig stort skridt videre. Hvis det er indtægter, der i realiteten kun kan tilfalde hustruen, er der jo ikke nogen problemer med, at man kan flytte rundt på dem; det gælder en del af disse indtægter, og det kommer jeg altså med.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Lis Møller* til socialministeren:

„Er det rigtigt, at åndssvageforsorgens budget er nedskåret med 32 mill. kr. som oplyst af bestyrelsen på et møde den 2. d.m. i centerkreds I?“

Lis Møller: På et møde i åndssvageforsorgens centerkreds I den 2. februar i år oplystes over for forældrene, at åndssvageforsorgens budget var blevet nedskåret med 32 mill. kr. Nedskæringen skulle efter det på mødet oplyste ikke alene omfatte anlægsbudgettet, men også driftsbudgettet. Blandt de projekter, som rammes af en nedskæring, skulle bl. a. være institutionen på Irlandsvej med 284 pladser. Hvis dette er rigtigt, betyder det, at børnehospitalet i Vangede, som i forvejen er overfyldt, og

[Lis Møller.]

som har en venteliste på 135 børn, i mange år ikke vil kunne få hverken nogen af eller tilgang.

Jeg ved udmærket godt, at åndssvageforsorgens budgetter er steget år for år siden 1959, men det betyder langtfra, at forholdene er blevet væsentlig bedre for de åndssvage alle steder i landet; vi havde meget at indhente fra tidligere tiders forsmørelser.

Socialministeren har ifølge loven pligt til at sørge for det fornødne antal institutioner; alligevel lever en stor del af de mennesker, der er registreret under forsorgen, en kummerlig tilværelse under umenneskelige forhold. Uagtet personalet gør, hvad de kan inden for de givne rammer, kan de intet stille op, så længe de bygningsmæssige faciliteter ikke er bedre. Jeg så i en avis, at socialministeren havde sagt til den unge stud. med. Marianne Hansen, at socialministeren ville foranledige, at socialudvalget sammen med hende kom på en tur til Ebberødgård; jeg venter stadig på, at ministeren skal sørge for denne indbydelse.

Nedskæringen skulle efter det på mødet oplyste også betyde, at alle planer for udvidelse af børnehavpladser er standset. Der mangler i dag børnehavpladser til ca. 400 børn inden for åndssvageforsorgen, deraf til ca. 160 i Københavnsområdet. For forældre med et hjemmeboende åndssvagt barn er det faktisk en livsbetingelse, at barnet kan komme i børnehave nogle timer daglig, en livsbetingelse for familien, for eventuelle raske børn i hjemmet og måske for ægteskabets beståen.

Jeg håber, at ministeren kan afkræfte nedskæringstallet på 32 mill. kr. og i det hele taget afkræfte, at der er tale om eller vil blive tale om nedskæringer.

Socialministeren (*Eva Gredal*): Jeg kan oplyse fru Lis Møller om, at der ikke i forhold til de af den tidligere regering fastsatte budgetteringsrammer er foretaget nogen som helst nedskæring af åndssvageforsorgens budget. Tværtimod er der i finanslovsforslaget optaget udgifter, som overstiger, hvad der efter de nævnte rammer kunne være tildelt åndssvageforsorgen.

Nu er det ikke sådan, at der afsættes en særlig budgetteringsramme for selve ånds-

svageforsorgen, men dennes driftsudgifter og anlægsudgifter samt udgifter til ejendoms-erhvervelse indgår i to rammer for henholdsvis driftsudgifter og anlægsudgifter fælles for børne- og ungdomsforsorgen, åndssvageforsorgen og anden særforborg. Udgifterne til disse tre forsorgsområder må således prioriteres indbyrdes inden for de nævnte rammer.

Som udgangspunkt kan imidlertid vælges de forudsætninger, som lå til grund for den daværende regerings budgetoverslag af november 1970 for årene 1972-73 med tillæg af pris- og lønstigninger, men med fradrag af de nedskæringer, som den daværende regering selv lod foretage i disse overslag. Herefter skulle der kunne opstilles følgende oversigt over udgifterne vedrørende åndssvageforsorgen for 1972-73:

For driftsudgifternes og tilskuddenes vedkommende stod der i budgetoverslaget i november 1970 ca. 571 mill. kr.; lægger man dertil pris- og lønstigninger på 48 mill. kr., kommer man op på 619 mill. kr. På grund af, at åndssvageforsorgen gennem flere år ikke havde været i stand til at udnytte sine bevillinger, besluttede den daværende regering at foretage en reduktion af rammen. Herefter kunne der som driftsudgifter og tilskud tilkomme åndssvageforsorgen ca. 579 mill. kr. På finanslovsforslaget i år er der til dette formål afsat 588,3 mill. kr.; der er således sket en forhøjelse på over 9 mill. kr. i forhold til den daværende regerings oplæg.

Efter den daværende regerings budgetforslag for 1972-73 var der afsat følgende beløb til åndssvageforsorgen til anlægsudgifter og ejendoms erhvervelser: anlægsudgifter 75 mill. kr. og ejendoms erhvervelser 3 mill. kr., og hvis man så hertil lægger en regulering efter prisniveauet, kommer man op på i alt 82 mill. kr. På finanslovsforslaget i år er optaget følgende beløb for åndssvageforsorgen: anlægsudgifter 77 mill. kr., ejendoms erhvervelser 6 mill. kr., i alt 83 mill. kr. På finanslovsforslaget er der således afsat i alt 10 mill. kr. mere til åndssvageforsorgen, end den tidligere regering gik ind for. Jeg vil i øvrigt gerne tilføje, at socialstyrelsen, som har været i forbindelse med Evnesvages Velcenterkreds L, der har nævnt tallet 32 mill. kr., ikke har kunnet få dokumentation for, hvorledes dette tal er fremkommet. Og så kan jeg endvidere oplyse, at der ved de

[Socialministeren.]

drøftelser, der har fundet sted hos økonomi- og budgetministeren vedrørende besparelser, overhovedet ikke har været tale om besparelser på åndssvageforsorgens budgetter.

Lis Møller: Jeg vil gerne takke ministeren for svaret. Jeg er glad for, at ministeren her fra talerstolen har afkræftet oplysninger om denne nedskæring, men det betyder altså, at forældrene ved centerkreds I er blevet vildledt, og det var ærlig talt rart at vide, hvem de egentlig er blevet vildledt af. Jeg havde forstået, at anlægsbevillingsrammen for 1972-73 var nedskrevet fra 114 mill. kr. til 82 mill. kr., og det er vel nok derfra, man har fået tallet 32 mill. kr., men jeg forstår altså nu, at det ikke er rigtigt.

Men så vil jeg gerne spørge ministeren, om det så heller ikke er rigtigt, at der ved årsskiftet fra socialstyrelsen fremsendtes reviderede dispositionsregler til centrene, hvorefter en del anlægsarbejder blev udskudt, f. eks. Irlandsvej i 1½ år, børnehaven Svenskelejren i 12 måneder — den har stået på åndssvageforsorgens program i 10 år — og skolen i Gladsaxe i 9 måneder — den har stået på åndssvageforsorgens program i 12 år. Hvis det er rigtigt med disse udskydelser, kalder jeg altså også det nedskæring.

Jeg ville egentlig også gerne vide, hvordan planerne fra socialministeriet stemmer med de planer og budgetter, som socialstyrelsen havde kalkuleret med for 1972-73. En stigning i anlægsudgifterne på 9 mill. kr. lyder jo meget godt, men når man ved, at der har været en blokering, er det jo ikke så forfærdelig meget. En stigning i driftsudgifterne på 10 mill. kr. lyder også af meget, men ikke når man tænker på, at det er et budget på 700 mill. kr. og jeg ville egentlig gerne vide, hvor mange af disse 10 mill. kr. der kommer de åndssvage til gode, og hvor mange af dem der skal bruges til at dække lønstigninger. Jeg ville meget gerne, hvis ministeren fra talerstolen kunne love, at Irlandsvej ikke blev udskudt i 1½ år.

Socialministeren (Eva Gredal): Som jeg nævnte i mit første indlæg, har åndssvageforsorgen gennem flere år ikke været i stand

til at udnytte sine bevillinger. Det er rigtigt, at der fra socialstyrelsen her i slutningen af december er udsendt en revideret liste, hvoraf det fremgår, at man har udskudt Irlandsvej. Jeg vil godt gøre rede for de punkter, der er nævnt i denne resolution, som er udsendt af centerkreds I's bestyrelse.

For projektet Irlandsvejs vedkommende vil projekteringen først være færdig i 1972, hvorefter projektet skal forelægges finansudvalget. Socialstyrelsen har altså ikke været færdig med sit projekt, og jeg kan nævne, at det har ikke været blokeret. Udskydelsen fra 1. april 1975 til 1. oktober 1976 skyldes forsinkelser med projekteringen og ikke besparelser.

Børnehaven på Løjtegårdsvej er et byggeri, der forestås af Evnesvages Vel, men det beror for tiden på forhandlinger med boligministeriet, der ikke umiddelbart har kunnet acceptere det af Evnesvages Vel forelagte projekt. Det er altså heller ikke et spørgsmål om besparelser.

Det oprindelige projekt til børnehaven Svenskelejren var baseret på elementer fra montageskolerne, men nåede ikke at blive afsluttet, medens elementerne endnu kunne fås. Pædagoger, Evnesvages Vel og boligministeriet har herefter ikke kunnet blive enige om et nyt projekt, men socialstyrelsen forventer, at projekteringen vil være færdig i 1972. Til projektet er der i finansåret 1971-72 frigivet 100.000 kr. af de i alt 200.000 kr., der var blokeret.

Hvad angår skolen i Gladsaxe, ligger det sådan, at udkast til aktstykke nu er sendt til budgetministeriet den 7. december 1971. Forud var gået det, at der på grund af den lavestbydendes konkurs havde måttet afholdes 2 licitationer, og at aktstykkeudkast derefter var indsendt 4. juni 1971, men på dette tidspunkt modtog budgetdepartementet ikke aktstykker på grund af blokeringerne — det var altså under den forrige regering — og senere skete der ikke noget på grund af udskrivning af valg. Oprindeligt var skolen påregnet ibrugtaget 1. januar 1973, men det er nu udskudt til oktober 1973.

Med hensyn til Jydeholmen er der tale om en udvidelse af et allerede eksisterende værksted med 25 pladser, men socialstyrelsen kan ikke anvise personale før 1. april 1973. Tidspunktet 1. april 1972 er centerle-

[Socialministeren.]

delsens eget forslag, som socialstyrelsen ikke har kunnet acceptere.

For værkstedet i Brøndbyerne ligger det sådan, at der for øjeblikket foregår forhandlinger med Brøndbyernes kommune om køb af en egnet grund, men der er endnu ikke konkrete byggeplaner.

Jeg vil gerne sige til fru Lis Møller, at jeg er meget ked af, at forældrene på denne måde har fået besked om, at det er besparelser, der er tale om. Det er der overhovedet ikke. Det er et spørgsmål om at få disse projekter kørt igennem, men jeg ville meget gerne, om vi til de samme forældre kunne få udsendt en revideret liste over, hvorfor disse projekter er udskudt. Det skyldes ikke besparelser, og jeg har bedt socialstyrelsen om omgående at udarbejde en rettelse til denne liste, så det af enhver kan ses, hvad grunden er til, at projekterne ikke er kommet frem.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af Lis Møller til socialministeren:

„Hvornår tager ministeren initiativ til at realisere de bestemmelser i lov nr. 192 om forsorgen for åndssvage m.m. af 1959, der bl.a. giver alle åndssvage ret til undervisning?“

Lis Møller: Jeg kan jo kun beklage, at vi ikke har en tredje omgang i spørgetiden, for den kunne jeg godt have haft brug for nu, men det er der jo ikke noget at gøre ved.

Loven om forsorgen for åndssvage m. m. af 5. juni 1959 giver alle åndssvage ret til undervisning og oplæring. 3.000 børn under åndssvageforsorgen får ingen form for undervisning eller oplæring. Alle åndssvageforsorgens klienter er undergivet undervisningspligt og oplæringspligt fra det 7. til det 21. år. Alligevel er der altså stadig i dag 3.000 børn, der ikke modtager nogen form for oplæring eller undervisning. Jeg kunne egentlig godt tænke mig at se, hvad der ville ske, hvis 3.000 normale børn ikke kunne komme ind i folkeskolen.

Jeg synes, det er beskæmmende, at de åndssvage som minoritetsgruppe eller afvigergruppe på det nærmeste må bevise deres adgang til at få del i de rettigheder, som uden særligt besvær tilkommer majoriteten.

Det må jo desværre konstateres, at efter at loven har eksisteret i godt 12 år, er den stadig ikke opfyldt på en lang række områder, og det, jeg her har omtalt, er altså et af områderne. Derfor mit spørgsmål til ministeren.

Socialministeren (Eva Gredal): Det problem, fru Lis Møller har ønsket belyst med sit spørgsmål, har nogle gange i de sidste år været frembragt her i tinget ved spørgsmål til min forgænger som socialminister. Svarene, som jeg i alt væsentligt kan gøre til mine, kan ganske kort sammenfattes således:

I de år, der er gået siden gennemførelsen af loven om forsorgen for åndssvage, er der sket en meget betydelig udvidelse af åndssvageforsorgens undervisningstilbud. Det kan således fastslås, at der bl. a. gennem opførelsen af de såkaldte „grønne skoler“ stort set er skabt undervisningsfaciliteter for de udviklingshæmmede børn, der hører til i debilgruppen. Derimod er der ikke kapacitet nok i træningsskolerne, idet der foreløbig kun enkelte steder som en forsøgsordning er etableret sådanne skoler til at tage sig af de moderat og svært udviklingshæmmede børn, som ikke kan klare undervisningen i de etablerede skoler. Hvorledes den pædagogiske påvirkning af disse åndssvage børn bør tilrettelægges, overvejes i et udvalg under socialstyrelsen, det såkaldte trænings-skoleudvalg.

Det initiativ, der således er taget til nøjere at få undersøgt problemerne om den pædagogiske påvirkning af børn, som man ikke tidligere troede det var muligt at undervise eller oplære, forventes i nær fremtid at resultere i en betænkning. Først når denne betænkning foreligger, og når socialstyrelsen derefter kommer med en indstilling til ministeriet, har jeg det nødvendige grundlag for at vurdere, på hvilken måde udviklingen på dette område kan føres videre.

Lis Møller: Jeg vil igen gerne takke ministeren for svaret, men det drejer sig ikke så forfærdelig meget om træningsskoler, det drejer sig om det rent elementære for mange af disse børn, bare dette at holde på en ske, at kunne spise selv, at kunne snøre sine sko, at kunne vaske sig selv, at klæde sig selv af

[Lis Møller.]

og på. Jeg er efterhånden godt klar over, at det varer længe endnu, før denne lov opfyldes på alle områder, og hver gang der rejses kritik enten fra forældreside eller her fra folketingets talerstol — og det er sket talrige gange, jeg har selv gjort det én gang om året, siden jeg kom i folketinget, sidste gang den 19. juli 1971 — får man det svar, at enten er der tale om langsigtede planer, som kommer, når vi har råd, eller også sidder der et eller andet udvalg, der skal barsle med en betænkning.

Forældre til børn i forebyggende daginstitutioner kan samles til store protestdemonstrationer, når taksterne for pasning af deres raske børn forhøjes, og mange af de protesterende havde allerede på daværende tidspunkt friplads eller ville få det med de forbedrede fripladsregler. Forældre til åndssvage børn eller i det hele taget til handicappede børn burde og kunne måske med langt større ret gøre det samme, men de har så mange problemer i det daglige, at der vel ikke er overskydende kræfter til det. Men jeg glæder mig alligevel over, at nogle har fået kræfter til at besøge socialministeren i morgon.

Der er andre områder inden for den sociale sektor, som kan tåle at vente, og som kan tåle at nedskæres til fordel for handicappede. Er det ikke sådan noget som 50 mill. kr., der nu igen skal bruges til stofbrugere?

Socialministeren (Eva Gredal): Jeg skal ikke diskutere, hvad det vil komme til at koste, hvis vi skal give alle disse børn undervisning. Det er noget, vi kommer til, når træningsskoleudvalget har afgivet sin betænkning, og det skal komme i reelle forslag, men jeg kan absolut ikke være enig med fru Lis Møller i, at der er andre områder på det sociale område, der kan tåle nedskæringer, og jeg ville da egentlig godt, hvis det havde været muligt — det er det altså ikke — have at vide, hvad det er for områder inden for det sociale område, der kan tåle nedskæringer, men det kan jeg altså ikke få svar på i dag.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om Danmarks erhvervsfond. (Ændringer med henblik på Danmarks tilslutning til De europæiske Fællesskaber).

(Lovforslaget (nr. 82) findes i tillæg A. sp. 1489, fremsættelsen i tidenden sp. 2190).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Auken: I forbindelse med en mulig dansk indtræden i De europæiske Fællesskaber forestår forholdsvis omfattende lovrevisioner. Der er både lovrevisioner, lovændringer, som vi traktatmæssigt vil være forpligtet til at foretage, og lovændringer, vi selv vil være interesseret i at gennemføre for at forebygge uheldige virkninger af et eventuelt medlemskab, hvis sådanne skulle kunne påvises. De sidste love kaldes undertiden afværgelove og vil ifølge deres natur ofte give anledning til politisk uenighed, til politisk strid. De første er derimod hyppigt rent tekniske ændringer, og disse love kaldes derfor konsekvens- eller følgelove.

Handelsministerens forslag til lov om ændring af lov om Danmarks erhvervsfond, som vi i dag skal diskutere, er en udpræget konsekvenslov. Et af de områder, hvor fællesskabsmyndighederne har ønsket en videregående harmonisering af EF-landenes lovgivning og administration, har naturligt nok været de forskellige eksportkreditgarantiordninger. Når både en fælles ydre handelspolitik og gennemførelse af den fuldstændig frie og lige konkurrence mellem erhvervene inden for fællesmarkedet er vigtige led i EF's målsætning, er der ikke noget at sige til, at man gerne vil have ensartede eksportgarantiordninger. I virkeligheden kan det undre, at man først ved to direktiver i 1970 har udstukket de principielle retningslinjer herfor.

Sigtet med disse retningslinjer ligger tæt op ad den danske lovgivning, men da de i EF-direktiverne opstillede fællespolicer dækker et lidt andet risikoområde end det, der direkte er nævnt i § 5 i lov om Danmarks erhvervsfond, og da fællesmarkedsordningerne ikke endeligt er fastlagt, er det rimeligt, at handelsministeren ønsker § 5 ophævet. Dette giver ikke anledning til